Darrere d'aquest somriure secret - Vogt-Luerssen - Gioconda

Autor:
Data de publicació: 23-10-2013

Behind that secret smile -
DARRERE D'AQUEST SOMRIURE SECRET
www.theage.com.au

June 25, 2004 — 10.00am

Disset anys d'investigació, començant a Alemanya, han portat la historiadora d'Adelaida Maike Vogt-Luerssen a la conclusió que ha resolt un enigma centenari.

La historiadora de l'art privada apassionada pel Renaixement està convençuda que ha descobert la identitat de la Mona Lisa de Leonardo da Vinci i el dolor darrere del seu somriure trist i misteriós. Mona Lisa, diu Vogt-Luerssen, és realment l'antiga duquessa de Milà, Isabel d'Aragó, i no l'esposa d'un comerciant de seda florentí, com s'ha cregut.

La seva recerca ha estat publicada a Alemanya en el seu llibre Who is Mona Lisa? A la recerca de la seva identitat, afegint-se als seus treballs anteriors sobre Lucrècia Borja, la vida quotidiana a l'edat mitjana i les dones al segle 15 i 16.

Per a Vogt-Luerssen, la tasca descoratjadora d'identificar una de les dones més famoses del món es complicava pel fet que els retrats renaixentistes no tenien nom, ni la majoria d'ells estaven signats.

"Si vas a un museu veus Leonardo da Vinci i un nom, veus Bernardino Luini i un nom, però això és una suposició, és realment una suposició", diu.

No obstant això, assenyala que les pistes de la Mona Lisa es troben en el mateix quadre i en altres pintures, diaris i registres de l'època.

A part del somriure de vareta i l'absència de joies, la bellesa llueix vestits pesats i plorosos; La mare d'Isabel d'Aragó va morir un any abans que da Vinci pintés la seva obra més famosa. En aquest moment, la duquessa tenia 17 anys i s'havia casat recentment amb el seu guapo però dissolut marit, Joan Galeàs II, Maria Sforza, el duc de Milà.

Visibles al cos del vestit marró llis de Mona Lisa hi ha símbols dels anells connectats de la casa dels Sforza i sota d'ells nusos i cordes que representen la connexió entre les dinasties de Visconti i Sforza, amb les quals s'havia casat. Vogt-Luerssen diu que això la redueix a un grup de vuit dones.

Va localitzar retrats dels altres: Bona de Savoia, que era la sogra d'Isabel; l'emperadriu Bianca Maria Sforza i Anna Maria (les filles legítimes de Bona i Galeazzo Maria Sforza, pare de Joan); Caterina Sforza, Angela i Ippolita (les filles il·legítimes de Galeàs Maria Sforza); i Beatriu d'Este (casada amb l'oncle de Joan). El retrat de la Mona Lisa d'Isabel d'Aragó s'ajustava a aquest context. "Aquesta és la seva imatge; després tinc totes les dones", diu Vogt-Luerssen.

La tristesa i l'alegria en el rerefons d'Isabel d'Aragó il·lumina encara més l'obra mestra explicant-nos alguna cosa sobre la història darrere del somriure secret.

"Per què es veu tan trista? . . . Es va casar a finals de 1488 quan va arribar a Milà, però va tenir un gran problema. Es va casar amb el seu cosí, un home preciós, però ell era bevedor, i ell tenia problemes d'impotència".

Els diaris de l'època van escriure sobre una dama meravellosa, la duquessa de Milà, que sempre plorava perquè el seu marit la pegava. Però també va estar a prop de Leonardo da Vinci, el pintor de la seva cort durant 11 anys, que va romandre amic, i possiblement més, durant la major part de la seva vida. Da Vinci mai va vendre l'obra, tot i que va ser cobejada en el seu moment com una peça superior. El va portar amb ell a França, on va morir.

"Aquesta va ser una història d'amor", diu Vogt-Luerssen. "Però va ser el més difícil perquè és alta i poderosa i Leonardo era pintor. No estava permès".

La teoria àmpliament acceptada de la identitat de Mona Lisa és que és "La Gioconda", l'esposa d'un comerciant de seda florentí, que va encarregar el quadre com un acte d'amor. Va ser nomenada com a tema de la pintura pel Louvre a principis del segle passat.

Però Vogt-Luerssen descarta aquesta teoria, dient que el Louvre va fer la seva pròpia conjectura per apaivagar la curiositat pública, basant-se en una descripció escrita d'un retrat descrit el 1550 per un historiador de l'art renaixentista italià, Giorgio Vasari.

"No sabien qui era, així que van agafar la primera descripció que podien fer i van dir que això podia encaixar, però si t'hi fixes bé, no encaixa", diu. "Tot el que diu el Louvre no té proves i sempre hi va haver historiadors de l'art que s'hi van oposar".

Una comparació entre la Mona Lisa i la descripció de La Gioconda de Vasari revela discrepàncies. Les seves referències a ella com una obra inacabada, les descripcions de cercles vermells pàl·lids al voltant dels seus ulls, celles amb pèls separats delineats de la pell i un batec de pols a la gola no són evidents a la Mona Lisa de da Vinci.

Experts com Chris Marshall, professor titular de belles arts a la Universitat de Melbourne, desconeixen l'obra de Vogt-Luerssen i no estan convençuts dels seus punts de vista. Marshall diu que la teoria de La Gioconda encara es pot mantenir perquè Vasari va escriure la seva descripció a mitjans del 1500, treballant de memòria. En aquell moment, el retrat ja es trobava a Fontainebleau en possessió del rei Francesc de França.

Però mitjançant l'ús de símbols emprats en el retrat renaixentista per denotar antecedents i patrimoni, Vogt-Luerssen ha trobat el que creu que són altres imatges d'Isabel d'Aragó que connecten i revelen certa similitud física amb la pintura de la Mona Lisa.

Diu que un quadre de Bernardino Luini en blanc i negre a Washington marcava Dona desconeguda i que té certa similitud amb la Mona Lisa mostra Isabel sostenint una mostela (el símbol del seu pare, Alfons d'Aragó), i portant una creu que portava el símbol del seu nou marit, el duc de Milà.

"Aquesta és, sens dubte, Isabel d'Aragó, només que els historiadors de l'art encara no l'han trobat", diu apassionada. "La qüestió és que, en aquell moment en què es pintava la gent, estaven plens de significat. Aquest quadre es titula 'Dona desconeguda' però jo crido: 'Mira, et diu que sóc Isabel d'Aragó, no ho veus?' És com si algú et colpegés martells".

Vogt-Luerssen, que va estudiar a la Universitat Philipps de Marburg, va deixar els estudis formals quan el seu marit, Holger Vogt-Luerssen, es va traslladar a Austràlia el 1985 per completar el seu doctorat. Des de llavors, ha estudiat de manera independent, traslladant-se definitivament a Austràlia a mitjans de la dècada de 1990.

Té un lloc web propi que detalla la seva investigació, però fins ara només ha venut 30 exemplars del seu llibre, principalment a escoles d'Europa. No obstant això, la propera vegada que sigui a París, Vogt-Luerssen té una missió. Té la intenció de distribuir centenars de fullets sobre la identitat de Mona Lisa entre alguns dels 6 milions de persones que cada any reten homenatge a l'obra més estimada de da Vinci.